WIKIPEDIA

Sinugboanon

Gikan sa Wikipedia, ang gawasnong ensiklopedya

Ang kining artikulo o seksyon dili kompleto ug nanginahanglan og ekspansyon ug/o paglimpyo.
Palihug ayoha ang artikulo, o hisgoti ang isyu sa panaghisgot-hisgot.

Ang **Binisayang Sinugboanon** kun **Sinebwano** (Kinatsila: *idioma cebuano*) usa sa mga Binisayang pinulongan sa Pilipinas. Gisulti kini sa Tunga-tungang Kabisay-an ug sa amihanan ug kasadpang Mindanao. Mga 20,000,000 ka tawo (sumala sa Ethnologue) ang lumad nga tigsulti niini.

Sinugboanon (Cebuano)	
Gisulti sa:	Pilipinas
Rehiyon:	Tunga-tungang Kabisay-an ug amihan ug kasadpang Mindanao
Tanang nagsulti:	Unang pinulongan: 18 milyon Ikaduhang pinulongan: 10 milyon (est.)
Ranggo:	62
Genetic nga klasipikasyon:	Austronesyano Malayo-Polinesyano Kasadpang Pilipinhong_Sentral Binisaya **Cebuano**
Status Opisyal	
Opisyal nga pinulongan sa:	rehiyonal nga pinulongan sa Pilipinas
Regulated by:	Akademyang Bisaya
Mga Kodigo sa Pinulongan	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	ceb
ISO 639-3	ceb
Tan-awa usab: pinulongan – Talaan sa mga pinulongan	

Mga sulod

Mga tingog

Ang Binisayang Sinugboanon anaay napulo'g pito ka patingog: p, t, k, ʔ (pinapiit nga pahunong), b, d, g, m, n, ng, s, h, w, l, r, y, ug j (gisulat usab nga gy kun dy). Ang mga katingog nga **u**ug **o** mga alopono, nga ang **u** kanunay nga gigamit sa sinugdan sa silabiko, ug ang **o** kanunay kon sa awitan. Apan naay mga dili lakip niini ingon sa kamatuoran ug hangtúd. Ang **e** orihinal nga sa pipila lamang ka mga pulong sama sa "babaye", "dayeg", "gane", ug "pangadye" ug sa mga awitan silabiko sa **e** ang alopono sa **i** sa kataposang silabiko. Sa pag-abot sa Kinatsila daghan pang mga pulong ang napuno. Ang pagkabundak usa usab ka tiglahi sa mga pulong, mao nga ang dápit lahi sa dapít. Ang mga patingog nga [d] ug [r] mga alopono kaniadto apan dili magkapuli, sama sa kabungtoran [gikan sa bungtod] nga mao ang tukma ug dili *kabungtodan ug tagadiha [gikan sa diha] ug dili *tagariha.

Heyograpikanhong Pagkakatag

Tan-awa usab: Talaan sa mga lungsod ug dakbayang Sinugboanon ang pinulongan

Ang Sugboanon gitabi nga lunlon sa mga nagpuyo sa Sugbo, Bohol, sidlakang Negros, kasadpang bahin sa Leyte ug Biliran, ikatulong tunga sa Masbate ug sa kinatibuk-an sa Mindanao. Gitabi usab kini sa ubang mga lungsod sa Samar, ug sa Metro Manila. Hangtod sa tuig 1975, ang Sugboanon milabaw sa Tinagalog sa gidaghanon sa mga manggagamit, apan ang Sugboanon gihapon ang labing daghan og lumad nga manggagamit. Ang mga pagpamalhin sa Sugbo, Bohol ug Negros Oriental ngadto sa Mindanao ug bali-bali nakapadaghan sa Sugboanon nga mga manabiay sa Pilipinas. Ang ubang sinultian sa Sugboanon naghatag og lain-laing ngalan sa ilang pinulongan. Ang mga nagpuyo sa Bohol motawag niini og **Bol-anon** samtang ang mga Sugboanon ang pinulongan sa dapit sa Leyte motawag niini usahay og **Kana**. Kadaghanan sa ubang dapit motawag niining pinulongan isip **Binisaya** lang.

Gitabi usab kini sa mga Waray sa Leyte ug Samar, Porohanon sa Poro, mga Ilonggo sa Negros Oriental, Eskaya sa Bohol, ug sa mga lumad (sama sa mga Ata, Bagobo, Butuanon, Maranao ug Tausug) ug mga mibalhin nga mga Pilipinhong hungpong lumadnon (sama sa Ilokano ug Ilonggo), tagagawas nga mga lumadnong hugpong (sama sa Katsila-Pilipino, Intsek-Pilipino, Hapon-Pilipino, ug mga Koreyano-Pilipino, ug ubang mga tawo sa Mindanao isip ikaduhang pinulongan.

Batadila

Pulingalan

Ang mga pulingalan mausab ang awitan sa persona, numero, ug kaso.

Ang upat ka mga kaso mao ang nominatibo, pagpanag-iyang giuna, pagpanag-iyang giulahi ug obliko.

	Absolutibo	Pangpanag-iya$_1$ (Giulahi)	Pangpanag-iya$_2$ (Giuna)	Obliko
1ng tawo pang-usa	ako, ko, (ta kon ang giingnan ka o mo)	nako, ko	ako, akoa	kanako, nako
ika-duhang tawo pang-usa	ikaw, ka	nimo, mo	imo, imoha	kanimo, nimo
ika-tulong tawo pang-usa	siya	niya	iya, iyaha	kaniya, niya
1ng tawo pangdaghan inklusibo	kita, ta	nato	ato, atoa	kanato, nato
1ng tawo pangdaghan eksklusibo	kami, mi	namo	amo, amoa	kanamo, namo
ika-duhang tawo pangdaghan	kamo, mo	ninyo	inyo, inyoha	kaninyo, ninyo
ika-tulong tawo pangdaghan	sila	nila	ila, ilaha	kanila, nila

Demonstratibong Pulingalan

	Absolutibo	Ergatibo/Obliko	Lokatibo	Eksistensyal
	kiri, kari, ri	niiri, niari, iri, ari	diri	adia, dia
Kinadul-an sa nagtabi	kini, kani, ni	niini, niani, ini, ani	dinhi	ania, nia
Kinadul-an sa gitabian	kana, na	niana, ana	dinha, diha, dira	anaa, naa
Layo sa duha	kadto, kato, to	niadto, adto	didto	atua, tua

-

Bokabularyo

Tan-awa usab: Karaang pulong Sinugboanon and Tala sa mga pulong sa Sinugboanong gikan sa ubang pinulongan

Tan-awa usab

- Talaan sa mga Sinugboanong balayan sa Internet

Mga sumpay sa gawas

- Ang report sa Ethnologue bahin sa Sinugboanon (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=ceb)
- Estandardisasyon sa Binisaya (http://standardbisaya.blogspot.com/)
- Cebuano Study Notes ni Tom Marking (http://www.aseanchameleon.com/uploads/2/0/7/1/20715508/_______cebuanostudynotes.pdf)
- *A Dictionary of Cebuano Visayan* ni John U. Wolff (http://www.bohol.ph/wolff.php)
- Cebuano needed for development (http://www.wayblima.com/op-ed-cebuano.html)

Kini nga artikulo usa ka saha. Makatabang ka sa Wikipedya pinaagi sa pagpuno niini (https://ceb.wikipedia.org/w/index.php?title=Sinugboanon&action=edit).